

**Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 24
hallituksen esityksen johdosta tasavallan presidentin valitsijamiesten lukumäärän muuttamista koskeviksi laeiksi**

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 27 päivältä lokakuuta 1981 lähettänyt perustuslakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen edellä mainitun esityksen n:o 197. Tämän asian yhteydessä valiokunta on käsitellyt ed. Melinin ym. lakialoitteen n:o 15 laiksi Suomen hallitusmuodon 23 §:n muuttamisesta. Aloitteen eduskunta on lähettänyt valiokuntaan 27 päivänä helmikuuta 1981.

Kuultuaan asian johdosta oikeuskansleri Risto Leskistä, kansliapäällikkö Kai Kortetta, lainsäädäntöjohtaja Ahti Rihtoa ja hallitusneuvos Heimo Taposta oikeusministeriöstä sekä professori Mikael Hideniä, professori Antero Jyräniä ja professori Ilkka Saraviitaa perustuslakivaliokunta, joka valtiopäiväjärjestyksen 45 §:n ja eduskunnan työjärjestyksen 24 §:n nojalla on valinnut puheenjohtajansa esittelijäksi antamaan tarpeellisia tietoja asiaa eduskunnan täysistunnossa käsiteltäessä, esittää kunniottaen seuraavaa.

Voimassa olevien säännösten mukaan tasavallan presidentin valitsijamiesten lukumäärä on 300. Hallitusmuodon 23 §:n 3 momentin (490/77) mukaan valitsijamiehet toimittavat vaalin siten, että jos vaalissa joku ehdokkaista saa enemmän kuin puolet annetuista äänistä, hänet on valittu. Muussa tapauksessa toimitetaan heti uusi vaali ja, jollei silloinkaan kukaan saa ehdotonta enemmistöä, vieläkin uusi vaali niiden kahden ehdokkaan välillä, jotka toisessa vaalissa ovat saaneet suurimmat äänimäärät. Äänten jakaantuessa tasan ratkaisee arpa.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on saada tasavallan presidentin valitsijamiesten lukumäärä muutetuksi siten, että presidentinvaalissa voitaisiin mahdollisuuksien mukaan välttää tasavallan presidentin valitseminen arvalla. Vaikka arpa ei toimitetuissa presidentinvaaleissa toistaiseksi olekaan jouduttu käyttämään, on äänestystulos kolmannella äänestyskierroksella ratkennut kaksi kertaa luvuin 151—149.

Hallitus ehdottaa esityksessään, että tasavallan presidentin valitsijamiesten lukumäärä muutettaisiin parittomaksi. Hallitus katsoo, että äänioikeutettujen määrän lisääntyttä hallitusmuodon säätämisen ajoista, olisi valitsijamiesten lukumäärän lisäämistä pidettävä perustelumpana kuin heidän lukumääränsä vähentämistä. Sen vuoksi valitsijamiesten lukumäärää ehdotetaan lisättäväksi yhdellä eli 300:sta 301:een. Ehdotuksen toteuttamiseksi olisi hallitusmuodon 23 §:n 2 momentissa ja tasavallan presidentin valitsijamiesten vaaleista annetun lain (392/69) 3 §:n 1 momentissa säädettyä valitsijamiesten lukumäärää muutettava. Kun Ahvenanmaan maakunnan vaaliipiiristä edelleen valittaisiin yksi valitsijamies, tapahtuisi valitsijamiesten paikkojen jako muiden vaaliipiirien kesken samalla tavalla kuin nykyisin, paitsi että suhteellisilla vaaleilla valittavia valitsijamiehiä olisi 300 nykyisen 299:n sijasta. Esityksessä ehdotetaan lisäksi hallitusmuodon 23 §:n 2 momentin toiseen virkkeeseen kielellistä tarkistusta.

Hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen perustuslakivaliokunta pitää esitykseen sisältyvää kahta lakiehdotusta tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina sekä puoltaa niiden hyväksymistä. Kun esityksellä ei ole tarkoitettu muuta kuin valitsijamiesten lukumäärän lisäämistä, valiokunta ehdottaa mahdollisten tulkintaongelmien syntymisen estämiseksi, että hallitusmuodon 23 §:n 2 momentin toinen virke jätettäisiin tässä yhteydessä muuttamatta. Valiokunta on edellä sanotusta syystä tehnyt muutoksen ensimmäisen lakiehdotuksen 23 §:ään ja johdolauseeseen.

Lakialoitteessa n:o 15 ehdotetaan myös valitsijamiesten lukumäärän muuttamista parittomaksi luvuksi. Säädösteknisesti ehdotus olisi aloitteen mukaan toteutettava niin, että hallitusmuodon 23 §:n 2 momentissa säädetty valitsijamiesten määrä alennettaisiin 300:sta 299:ään. Kun valiokunta on asettunut puolta-

maan hallituksen esitykseen sisältyvää järjestelyä valitsijamiesten lukumäärän lisäämisestä, se ehdottaa puheena olevan aloitteen hylättäväksi. Aloitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksyminen saattaisi johtaa myös siihen, että valitsijamiesten paikkojen määrää olisi jossakin muussa kuin Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä tästä syystä alennettava, mitä perustuslakivaliokunta ei pidä suotavana.

Edellä olevan perusteella perustuslakivaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että eduskunta hyväksyisi hallituksen esitykseen sisältyvän toisen lakiehdotuksen muuttamattomana ja ensimmäisen lakiehdotuksen näin kuuluvana:

Laki

Suomen Hallitusmuodon 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla, muutetaan Suomen Hallitusmuodon 23 §:n 2 momentin ensimmäinen virke näin kuuluvaksi:

23 §

Voimaantulosäännös
(Kuten hallituksen esityksessä.)

Presidentin vaalin toimittavat valitsijamiehet, joiden lukumäärä on 301. (Poist.)

Samalla valiokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus käsiteltäisiin valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Edellä sanottuun viitaten perustuslakivaliokunta vielä ehdottaa,

että lakialoitteeseen n:o 15 sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Helsingissä 3 päivänä marraskuuta 1981

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Pystynen, varapuheenjohtaja Liedes, jäsenet Eenilä, Elo, Häggblom, Kempainen, Laitinen, Luttinen,

Muroma, Männistö, Pelttari, Pokka, Söderman, Tuomaala, Väänänen ja Zyskowitz sekä varajäsen Anna-Liisa Jokinen.